

РАЗДЕЛ 5

Списък на целите

за опазване на околната среда

СЪДЪРЖАНИЕ

5.1. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ПОВЪРХНОСТНИТЕ ВОДНИ ТЕЛА.....	4
5.1.1. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ПОВЪРХНОСТНИТЕ ВОДНИ ТЕЛА	4
Таблица 1 Обобщение на целите за екологично състояние/потенциал на повърхностните водни тела и приложените изключения	5
Таблица 2 Обобщение на целите за химично състояние на повърхностните водни тела и приложените изключения	6
5.1.2. ИЗКЛЮЧЕНИЯ ОТ ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ПОВЪРХНОСТНИТЕ ВОДНИ ТЕЛА	6
Таблица 3 Оценка на екологичното състояние/потенциал и химичното състояние към 2016 и 2021 г.	7
Изключения, свързани с целите за химично състояние на повърхностните водни тела в ЧРБУ	8
Изключения, свързани с целите за екологичното състояние/потенциал на повърхностните водни тела в ЧРБУ	8
5.1.3 СЪГЛАСУВАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ПОВЪРХНОСТНИТЕ ВОДИ С ЦЕЛИТЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА ОТ НАВОДНЕНИЯ	9
5.2. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДНИ ТЕЛА.....	12
5.2.1. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДНИ ТЕЛА.....	13
5.2.2 ИЗКЛЮЧЕНИЯ ОТ ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДНИ ТЕЛА	13
5.2.2.1 Изключения по чл. 4 (4) от РДВ – удължаване на срока за постигане на целите.....	13
5.2.2.2. Изключения по чл. 4 (5) от РДВ – определяне на по-малко строги цели	14
5.2.2.3. Изключения по чл. 4 (6) от РДВ – временно влошаване на състоянието в резултат от изключителни/форсмажорни обстоятелства	14
5.2.2.4. Изключения по чл. 4 (7) от РДВ – нови модификации на физическите характеристики или нови устойчиви човешки дейности.....	14
5.3. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ЕКОЛОГИЧНИТЕ ЦЕЛИ ЗА ЗОНИТЕ ЗА ЗАЩИТА НА ВОДИТЕ.....	15
5.3.1. ЦЕЛИ ЗА ЗОНИТЕ ЗА ЗАЩИТА НА ВОДИТЕ ЗА ПИТЕЙНО-БИТОВО ВОДОСНАБДЯВАНЕ	15
5.3.2. ЦЕЛИ ЗА ЗОНИТЕ ЗА ОТДИХ, ВОДНИ СПОРТОВЕ И/ИЛИ КЪПАНЕ	16
5.3.3. ЦЕЛИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ЗОНИ, В КОИТО ВОДИТЕ СА ЧУВСТВИТЕЛНИ КЪМ БИОГЕННИ ЕЛЕМЕНТИ	17
5.3.4. ЦЕЛИ ЗА ЗОНИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕ НА СТОПАНСКИ ЦЕННИ ВИДОВЕ РИБИ И ДРУГИ ВОДНИ ОРГАНИЗМИ.....	17
5.3.5. ЦЕЛИ ЗА ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ, ОПРЕДЕЛЕНИ ИЛИ ОБЯВЕНИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА МЕСТООБИТАНИЯ И БИОЛОГИЧНИ ВИДОВЕ, В КОИТО ПОДДЪРЖАНЕТО ИЛИ ПОДОБРЯВАНЕТО НА СЪСТОЯНИЕТО НА ВОДИТЕ Е ВАЖЕН ФАКТОР ЗА ТЯХНОТО ОПАЗВАНЕ	17
5.4. ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ, ЗАЛОЖЕНИ В ПУРБ 2016-2021 Г.	18
5.4.1. ПОВЪРХНОСТНИ ВОДНИ ТЕЛА	18
5.4.2. ПОДЗЕМНИ ВОДНИ ТЕЛА.....	20

Екологичните цели за водните тела са определени в чл. 4 на Рамковата директива за водите (РДВ) и транспонирани в глава X, раздел III, чл. 156а до 156ж от Закона за водите (ЗВ). Съгласно член 4, §1 определя общата цел на РДВ за всички повърхностни и подземни водни тела – постигане и/или поддържане на добро състояние, и предотвратяване на по-нататъшно влошаване.

Основните екологични цели в РДВ включват:

- предотвратяване влошаването на състоянието на повърхностните и подземните води и опазване, подобряване и възстановяване на всички водни тела;
- преустановяване на възходящите тенденции, свързани с концентрацията на замърсители в подземните води;
- постигане на добро състояние - екологично състояние/потенциал и химично състояние на повърхностните води, и химично и количествено състояние на подземните водни тела;
- постепенно намаляване на замърсяването с приоритетни вещества и преустановяване на заустванията на приоритетно опасни вещества в повърхностните води, както и предотвратяване или ограничаване на замърсяването в подземните води;
- постигане на съответствие с всички стандарти и цели за зоните за защита на водите, определени с националното и/или европейското законодателство.

РДВ изисква постигане на добро състояние до 2015 г. в ПУРБ 2016-2021, някои от водните тела в по-ниско от добро състояние са в изключение от постигане на екологичните цели, за което е определен срок до 2027 г. В настоящия ПУРБ, за водните тела в изключение, постигането на целите се планира за след 2027 г. като се отчитат обстоятелствата, при които екологичните цели са постижими и причините, обуславящи непостигането на добро състояние на водното тяло.

Чл. 156в до 156е от ЗВ регламентират изключенията и допустимите срокове за постигане на целите. Изключенията не се считат за нарушение на законодателството, когато са изпълнени съответните изисквания и са представени необходимите доказателства. Те включват:

- определяне на по-малко строги цели;
- удължаване на сроковете за постигане на целите за опазване на околната среда;
- временно влошаване на състоянието на водните тела в резултат от естествени причини или изключителни обстоятелства, които са непредвидими;
- непостигане на добро състояние поради изменение на физичните характеристики на повърхностното водно тяло в резултат от нови дейности за устойчиво човешко развитие със социално-икономически ефект или непостигане на добро състояние на подземните води поради промяна в тяхното ниво.

Актуализацията на екологичните цели е извършена в съответствие с Методиката за прилагане на изключенията по чл. 156 в -156 е от Закона за водите, която е разработена и приложена в периода на ПУРБ 2016 – 2021 г. Детайлна информация, свързана с цитираната методиката, е налична в Раздел 5 към предходния план. Тя дава възможност за прилагане на изключенията от целите, сроковете за тяхното постигане и начина им на прилагане. Актуализацията на целите за опазване на околната среда е предшествана от обстоен преглед и анализ на степента на изпълнение на целите, планирани в ПУРБ 2016-2021.

Идентифицирането и прилагането на изключения в настоящия план е съобразено и с ръководствата, издадени във връзка с общата стратегия по прилагането на РДВ, както и с препоръките на ЕК към ПУРБ 2016-2021. В отговор на цитираната препоръка, в настоящия раздел е предоставена допълнителна информация относно изключенията по чл. 4, §4 и 5. Подробна информация за целите, прилагането на изключения и съответните обосновки е предоставена в т. 5.1. и 5.2 от настоящия раздел.

5.1. Актуализация на целите за опазване на околната среда за повърхностните водни тела

Съгласно чл. 156а, ал. 1, т. 1 от ЗВ целите за опазване на околната среда при повърхностните води се определят за:

- предотвратяване влошаването на състоянието на всички повърхностни водни тела;
- опазване, подобряване и възстановяване на всички повърхностни водни тела за постигане на добро състояние на водите;
- опазване и подобряване качеството на водите във всички изкуствени и силно модифицирани водни тела и постигане на добър екологичен потенциал и добро химично състояние на повърхностните води;
- предотвратяване, прогресивно намаляване и прекратяване наведнъж или на етапи на замърсяването от емисии, зауствания и изпускания на приоритетни и приоритетно опасни вещества.

5.1.1. Определяне на целите за опазване на околната среда за повърхностните водни тела

Целите за опазване на околната среда в настоящия план са актуализирани, като са взети предвид:

- оценките на екологичното и химичното състояние на повърхностните водни тела;
- постигането на целите и изключенията, идентифицирани в ПУРБ 2016-2021;
- актуализацията на СМВТ;

Повърхностните водни тела се оценяват в отлично екологично състояние/максимален екологичен потенциал или добро екологично състояние/добър екологичен потенциал, когато стойностите на наблюдаваните елементи за качество и специфичните замърсители отговарят на съответните норми/СКОС. В настоящия ПУРБ за тези водни тела са заложили екологични цели, включващи поддържане на добро екологично състояние/добър екологичен потенциал и поддържане на добро химично състояние към 2027 г.

Оценката на екологичното състояние и степента на постигане на целите за опазване на околната среда към настоящия ПУРБ сочат, че само две повърхностни водни тела са в отлично екологично състояние. 58 тела са постигнали добро екологично състояние/потенциал. Броят на телата, които са в добро химично състояние, е 128.

Повърхностните водни тела се оценяват в по-лошо от добро екологично състояние/потенциал (умерено, лошо или много лошо екологично състояние/потенциал), когато един или повече елементи за качество не отговарят на нормите/СКОС за добро екологично състояние/потенциал. В настоящия ПУРБ броят на телата в по-ниско от добро екологично състояние/потенциал е 145, а в непостигащо добро химично състояние – 77. За тях поставените в настоящия ПУРБ екологичните цели до 2027 г. са:

- постигане на умерено/добро състояние/потенциал по БЕК/ФХЕК/СЗ, за които са установени превишения;
- поддържане на добро състояние/потенциал за БЕК/ФХЕК/СЗ, за които не са установени превишения;
- намаляване концентрацията на ПВ, за които са установени превишения на СКОС;
- поддържане на добро състояние по ПВ, за които не са установени превишения.

Екологичните цели, заложи за постигане след 2027 за телата в по-ниско от добро екологично/химично състояние, са:

- Постигане/поддържане на добро екологично състояние/потенциал;
- Постигане/поддържане на добро химично състояние.

Обобщение на целите за екологично състояние/потенциал в ЧРБУ е представено в таблицата по-долу.

Таблица 1 Обобщение на целите за екологично състояние/потенциал на повърхностните водни тела и приложените изключения

Екологично състояние/потенциал в ПУРБ 2022-2027	Цел	Брой водни тела	Брой водни тела с изключения
Отлично и добро	Поддържане на добро екологично състояние/ потенциал до 2027 г.	60	0
По-лошо от добро (умерено, лошо или много лошо)	Постигане след 2027 г. на умерено/добро състояние/потенциал за показателите с превишения; Поддържане до 2027 г. на добро състояние по БЕК/ФХЕК/СЗ, за които не са установени превишения. Постигане на добро екологично състояние след 2027 г.	139	139 (удължаване на срокове)
По-лошо от добро (умерено, лошо или много лошо)	Постигане на умерено/добро състояние/потенциал за показателите с превишения. Поддържане до 2027 г. на добро състояние по БЕК/ФХЕК/СЗ, за които не са установени превишения. Постигане на добро екологично състояние след 2027 г.	6	6 (по-малко строга цел)
Неизвестно	Постигане на добро екологично състояние до 2027 г.	0	0

Обобщение на целите за химично състояние в ЧРБУ е представено в таблицата по-долу.

Таблица 2 Обобщение на целите за химично състояние на повърхностните водни тела и приложените изключения

Химично състояние в ПУРБ 2022-2027	Цел	Брой водни тела	Брой водни тела с изключения
Добро	Поддържане до 2027 г. на добро химично състояние	128	0
Непостигащо добро	Намаляване на концентрацията на ПВ, за които са установени превишения на СКОС и поддържане до 2027 г. на добро състояние за ПВ, за които не са установени превишения. Постигане на добро химично състояние след 2027 г.	47	47 (удължаване на срокове)
Непостигащо добро	Намаляване на концентрацията на ПВ, за които са установени превишения на СКОС и поддържане до 2027 г. на добро състояние за ПВ, за които не са установени превишения. Постигане на добро химично състояние след 2027 г.	6	6 (по-малко строга цел)
Неизвестно	Постигане на добро химично състояние до 2027 г.	24	0

В Приложение 5.1.1.1. са представени актуализираните екологични цели, свързани с екологичното състояние/потенциал и химичното състояние на ниво водно тяло и съпоставка с екологичните цели в ПУРБ 2016-2021, както и обосновка за приложените изключения.

5.1.2. Изключения от постигане на целите за опазване на околната среда за повърхностните водни тела

Определянето и обосновката на изключенията са извършени съгласно одобрена с Наредба №1/01.07.2016 г. Методика за прилагане на изключенията по чл.156б – 156е от Закона за водите. Извършен е преглед на промените в състоянието на водните тела и степента, в която те са постигнали или не са постигнали обвързаните с тях екологичните цели.

Срокът за постигане на екологичните цели за повърхностните водни тела в изключение, може да бъде удължен за след 2027 г. или целта може да не е толкова строга (напр. постигане на умерено екологично състояние/потенциал до 2027 г.), като същевременно следва да се предотвратява влошаването на екологичното състояние/потенциал за останалите елементи за качество. Удължаването на сроковете и/или залагането на по-малко строги цели може да се дължи на:

- невъзможност за подобряване на екологичното състояние поради технически трудности, икономически причини или естествени условия; и
- наличие на въздействия, които не могат да се избегнат поради естеството на човешката дейност или замърсяването, без да се констатира влошаване на състоянието на съответното водно тяло.

Промените в екологичното и химичното състояние спрямо ПУРБ 2016-2021 г. са разгледани подробно в Раздел 4.

В ПУРБ 2022-2027 г. са приложени следните изключения:

1. Водни тела, за които целите ще се постигнат до 2027 г. г. по технически причини (чл. 156в, т.1 „а“ от Закона за водите и 4.4.i от РДВ) – 13 ВТ.
2. Естествените условия възпрепятстват постигане на доброто състояние до 2021 г. (чл. 156в, т.1 „в“ от Закона за водите и 4.4.iii от РДВ) - 140 ВТ.
3. Идентифициране на по – малко строги цели (чл. 156г, т.1 от Закона за водите и чл.4.5 от РДВ) – 6 ВТ.

В ПУРБ 2016-2021, както и в настоящия ПУРБ не са идентифицирани водни тела, за които да се прилагат изключения, съгласно чл. 4 §7 от РДВ, съответно чл. 156е от ЗВ.

Подробна информация за основанията и обосновка на причините за прилагане на изключения от постигането на добро състояние за определени водни тела е представена в Приложение 5.1.1.1.

145 повърхностни водни тела са с по-лошо от добро екологично състояние/потенциал (92 в умерено/умерен, 38 – в лошо/лош, 15 – в много лошо/много лош). Броят на телата в непостигащо добро химично състояние е 53. Повърхностните водни тела, които са едновременно с по-ниско от добро екологично състояние и непостигнато добро химично са 42. Всички повърхностни водни тела с по-ниско от добро екологично и непостигащо добро химично състояние са в изключение от постигането на екологичните цели.

Повърхностните водни тела са с неизвестно екологично/химично състояние, когато липсват данни от мониторинг. В ЧРБУ няма повърхностни водни тела в неизвестно екологично състояние. Броят на телата в неизвестно химично състояние е 24. За телата в неизвестно състояние изключения не се прилагат.

В настоящия ПУРБ изключения по чл.4, §4 се прилагат за 140 водни тела, а по чл. 4, §5 – за 6 водни тела.

Видно от таблиците по-долу броят на телата в по-лошо от добро екологично и химично състояние се е увеличил, което води до увеличаване и на броя на телата, за които ще се прилагат изключения.

Таблица 3 Оценка на екологичното състояние/потенциал и химичното състояние към 2016 и 2021 г.

Екологично състояние	Брой водни тела ПУРБ 2016-2021	Брой водни тела ПУРБ 2022-2027
Отлично	5	2
добро	67	51
умерено	63	70
лошо	17	21
много лошо	6	12

Екологичен потенциал	Брой водни тела ПУРБ 2016-2021	Брой водни тела ПУРБ 2022-2027
максимален	0	0
добър	5	7
умерен	20	22

лош	8	17
много лош	14	3

Химично състояние	Брой водни тела ПУРБ 2016-2021	Брой водни тела ПУРБ 2022-2027
добро	45	128
непостигнато добро	9	53
неизвестно	151	24

Данните и информацията, на които е базирана оценката на екологичното състояние на водните тела в настоящия ПУРБ, са много по-детайлни от тези в предходните ПУРБ, от което е обусловена и по-високата достоверност на оценката, което е свързано и с прецизиране на изключенията.

Изключения, свързани с целите за химично състояние на повърхностните водни тела в ЧРБУ

Както е посочено по-горе, към 2021 г. 128 ПоВТ са класифицирани в добро химично състояние, 53 са в непостигнато добро, а 24 са в неизвестно химично състояние. Изключения от постигането на целта за добро химично състояние са идентифицирани само за непостигналите добро **53** ПоВТ.

- Осем от 53-те ПоВТ в Черноморски район, които в настоящия план са определени в непостигащо добро химично състояние, са влошили химичното си състояние спрямо ПУРБ 2016-2021 г. Цитираните 8 ПоВТ (за които в предходния план не са приложени изключения), понастоящем са идентифицирани като тела, за които да се приложат изключения с цел постигане на доброто им химично състояние
- Седем от ПоВТ запазват непостигащото си добро химично състояние, поради което за тях са приложени изключения и в предходния, и в настоящия план;
- Тридесет и осем тела, които са били в неизвестно химично състояние, понастоящем са определени в непостигащо добро такова, поради което са идентифицирани като тела, за които ще се прилагат изключения.

Изключения, свързани с целите за екологичното състояние/потенциал на повърхностните водни тела в ЧРБУ

Оценката на екологичното състояние на повърхностните водни тела в Черноморски район е петстепенна, за разлика от тази на химичното състояние. В ПУРБ 2016-2021 г. всички повърхностни водни тела имат оценка на екологичното състояние. **60** повърхностни водни тела в са в добро (**58**) или отлично (**2**) екологично състояние/потенциал.

145 ПоВТ са или в умерено (**92**), или в лошо (**38**), или в много лошо (**15**) екологично състояние/потенциал, поради което за тях се прилагат изключения от постигане на добро състояние/потенциал.

В ПУРБ 2016-2021 г. са приложени изключения за **54** от повърхностните водни тела в по-лошо от добро екологично състояние/потенциал, като те включват както удължени срокове съгласно чл. 4, §4 (за **49** ПоВТ), така и по-малко строги цели по член 4, § 5 (за **6** ПоВТ).

- **Петте** водни тела в по-лошо от добро екологично състояние/потенциал, за които през 2009 г. и 2015 г., вече са приложени по-малко строги цели по чл. 4, §5 и за които ще се прилагат изключения и в настоящия ПУРБ, са Белославско и Варненско езера, свързващия ги канал и каналите, свързващи Варненско езеро с Черно море. Районът е силно урбанизиран и пряко повлиян от морски транспорт, пристанищна дейност, ХТС, промишленост, зауствания и др., поради което екологичните и икономическите цели/нужди са трудно съвместими. В езерата и каналите, вкл. в седиментите и биотата, се въвеждат и натрупват големи количества разнородни замърсители. Естествените характеристики на водните тела, както и значимите, различни видове натиск върху тях, не позволяват подобряване на състоянието им преди 2027 г. Към 2021 г. се констатира положителни промени в екологичния потенциал, вследствие изпълняваните мерки, за проявата на ефекта от които се изисква повече време. Цитираното изключение е приложено и за р. Даръдере от извор до вливане в река Факийска с код BG2MA400R010;

- За останалите **140** водни тела с по-лошо от добро екологично състояние/потенциал, в настоящия ПУРБ ще се прилагат изключения по чл. 4, § 4 от РДВ.

Детайлна информация за водните тела в изключения, вида и обосновката им, е налична в Приложение 5.1.1.1.

5.1.3 Съгласуване на целите за повърхностните води с целите за управление на риска от наводнения

Планът за управление на риска от наводнения за Черноморски район на басейново управление 2022-2027 г. (ПУРН за ЧРБУ) е разработен в съответствие с изискванията на Директива 2007/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно оценката и управлението на риска от наводнения (Директивата за наводненията) и съответните разпоредби на Закона за водите. ЧРБУ е един от четирите района за басейново управление в Р България, определени в съответствие с разпоредбите на чл. 152, ал. 1, т. 2 от Закона за водите, за които се изисква разработването на ПУРН.

Наводнението е природно явление, чието време или място на възникване не могат да бъдат предвидени, но което може да причини сериозни икономически и екологични щети, както и да доведе до загуба на човешки живот. Поради това, рискът от наводнения изисква подходящо целево управление. Директивата за наводненията е разработена, за да предложи добре обмислена и структурирана рамка за оценка и управление на риска от наводнения за всички държави-членки на Европейския съюз (ЕС).

Съгласно изискванията на чл.146о от Закона за водите ПУРН е разработен съгласувано и в координация с ПУРБ и включва мерки, допринасящи едновременно, както за постигане на добро състояние на водите (цел на РДВ 2000/60/ЕС), така и за намаляване на риска от наводнения (цел на Директива 2007/60/ЕО).

При разработването на ПУРН се отчитат и екологичните цели по отношение на количеството и качеството на водите. Съвпадащите срокове за изготвянето на ПУРБ и ПУРН са отлична възможност наличната информация относно състоянието и натиска да се използва едновременно и да се разработят цели и мерки, които да спомагат за намаляване на риска от наводнения и същевременно да подкрепят целите на РДВ за постигане на „добро състояние“, включително намаляване риска от замърсяване и предотвратяване на влошаване на състоянието.

Например, една от целите на управлението на риска от наводнения и следователно на ПУРН е да се намалят неблагоприятните въздействия на наводненията върху околната среда чрез намаляване и предотвратяване на замърсяването и влошаването на качеството на водите и на зоните за защита на водите в резултат на наводнения. Постигането на всяка цел на ПУРН, свързана с намаляване на неблагоприятните въздействия от наводненията върху околната среда, също би допринесло за постигането на целите на ПУРБ.

Естественото водозадържане е типичен пример за начина, по който мерки за намаляване на риска от наводнения могат положително да взаимодействат с екологичните цели по чл. 4 от РДВ чрез укрепване и опазване на капацитета на подземните води, почвите и екосистемите за естествена ретенция и съхранение. Възстановяването на връзката между заливните равнини и реките, на меандрите, както и на влажните зони са мерки, които могат да намалят или забавят пиковите на наводненията надолу по течението и едновременно с това могат да подобрят качеството на водите и тяхното наличие, да спомогнат за опазването на естествените местообитания и за повишаване на устойчивостта към изменението на климата.

Основният елемент за постигане на целите на ПУРН е програмата от мерки. Постигането на всички цели за управление на риска от наводнения изисква изпълнението на различни типове мерки, някои от които имат неблагоприятни въздействия върху водната среда. Конкретните мерки се планират въз основа на одобрения Национален каталог от мерки за управление на риска от наводнения. В него се посочва екологичния ефект на всяка от мерките, като те са оценени като имащи положително, неутрално или неблагоприятно въздействие върху хидроморфологичните, химичните и биологичните елементи по РДВ. Каталогът от мерки включва:

- Неструктурни мерки, които нямат пряко влияние или въздействие върху околната среда. Примерите включват политики за планиране, които ограничават строителството в зони с риск от наводнения, системи за предупреждение при наводнения и др
- Меки структурни мерки, са мерки, които дават възможност за добавяне на зелени компоненти към съществуващите сиви структурни мерки, при извършване на ремонт или реконструкция. Примерите включват преустройство на диги, промени в правилата за експлоатация на водоемите и язовирите и др.
- Зелени мерки, които представляват природосъобразни решения, като залесяване и лесоустройство в горе разположените водосбори и управление на почвите, които не включват твърди инженерни решения или строителство.
- Сиво-зелени мерки, които представляват комбинация от твърди и по-меки инженерни решения, като например създаването на временни зони за водозадържане при наводнения и влажни зони, които изискват например някои структурни елементи.
- Сиви структурни мерки, са инженерни мерки, които включват пряка намеса чрез изграждане на съоръжения, като диги или водохранилища и реализацията им оказва въздействие върху ОС

Подробна информация за планираните в настоящия план мерки е налична в раздел 7.

Съгласуването на екологичните цели на ПУРБ с целите за управление на риска от наводнения на ПУРН се извършва по два начина:

- Включване на мерки в ПУРН, които допринасят за постигането на целите, определени в ПУРБ. Тези мерки включват, например:
 - Залесяване и лесоустройство в гореразположените водосбори
 - Природосъобразни водозадържащи елементи, разпределени по целия водосбор
 - Управление на оттока чрез промени в управлението на земите с оглед подобряване на състоянието на почвите в земеделски райони
 - Задържане на водни обеми (ретензия) в основното корито и/или заливната равнина, без да е необходима структурна намеса в речното легло
 - Временно наводняване на земеделски площи чрез изграждане на надлъжни хидротехнически съоръжения или изпомпване за контрол на водните количества или нива
 - Подходи за възстановяване на речни корита
 - Елементи на устойчиви отводнителни системи (УОС) за намаляване на пика на високите води
- Съгласуване на мерките, необходими за постигане на целите на ПУРБ, с целите, определени в ПУРН. Тези мерки са насочени основно към постигане на целите на ПУРБ, но биха допринесли за смекчаване на отрицателните последствия от наводнения. Те включват:
 - Подобряване на хидроморфологичното състояние на реките
 - Подобряване на естественото водозадържане
 - Смекчаване на натиска от климатичните промени
 - Възстановяване и защита на речните брегове и речното корито от ерозия

Анализът на мерките в програмата от мерки към ПУРН, които могат да имат съпътстващи ползи за постигането на целите за повърхностните води, е завършен и включен в програмата от мерки към ПУРБ с цел отразяване на тези съпътстващи ползи, налични в раздел 7.

Целите на ПУРН не могат да бъдат постигнати чрез изпълнение само на неструктурни мерки. В някои случаи, обикновено в силно урбанизирани райони, целите за защита от наводнения изискват нова инфраструктура, която може да влоши или попречи на постигането на „добро състояние“ за едно или повече водни тела, което е в противоречие с екологичните цели на ПУРБ, тъй като липсва приемлива алтернатива.

Сред примерите за такива мерки са:

- Облицовани призматични канали (корекции) за отклоняване на води без елементи на зелената инфраструктура.
- Изграждане на нов/и язовир/и, без принос към конкретни екологични цели.
- Драгиране и удълбочаване на участъци от реки и дерета за понижаване нивото на речно дъното .
- Изграждане на нови корекции с бетонна или друга облицовка.

- Изпомпване на води при управлението на градски повърхностни води."
- Изграждане на нови и реконструкция на съществуващи канализационни системи.
- Изграждане на нови защитни стени или диги, включително подвижни контролни органи, ако е необходимо.
- Рехабилитация или надграждане на съществуващи защитни стени или диги без допълнителни елементи на зелена инфраструктура.
- Нова защитна преграда или бараж за задържане на високите морски нива.
- Обновяване или реконструкция на съществуваща защитна преграда или бараж за задържане на високите морски нива."
- Нови защитни стени или диги, включително подвижни затворни/контролни органи или клапи, ако е необходимо.
- Обновяване или надграждане на съществуващи защитни стени или диги без елементи на зелена инфраструктура.
- Надводни или подводни вълноломи и/или молове
- Изпомпване на води за управление на водните нива посредством постоянни отводнителни помпени станции.

Тъй като намаляването на риска от наводнения е от първостепенен обществен интерес, РДВ позволява планиране на изключения от постигането на целите за добро състояние на тези водни тела съгласно разпоредбите на член 156е от Закона за водите и член 4, параграф 7 от РДВ. Извършена е оценка, за да се определи необходимостта от такива изключения, включително степента на увеличаване на хидроморфологичния натиск и наличието на условия за обосновка на изключенията.

5.2. Актуализация на целите за опазване на околната среда за подземните водни тела

Съгласно чл. 156а, ал. 1, т. 2 от ЗВ, целите за опазване на околната среда при подземните води се определят за:

- Недопускане или ограничаване отвеждането на замърсители в подземните води и предотвратяване влошаването на състоянието на всички подземни водни тела;
- Опазване, подобряване и възстановяване на всички подземни водни тела като ценен природен ресурс и основен източник на вода за питейно-битово водоснабдяване;
- осигуряване на баланс между водовземаването и подхранването на подземните води и постигане доброто им състояние;
- идентифициране и насочване в обратна посока на всяка значима и устойчива тенденция за повишаване на концентрацията на всеки замърсител с цел непрекъснато намаляване замърсяването на подземните води.

5.2.1. Определяне на целите за опазване на околната среда за подземните водни тела

При актуализацията на ПУРБ е извършено прецизиране на целите за опазване на околната среда за подземните водни тела, на база актуализираното им количествено и химично състояние. Направен е анализ на промените в състоянието на всяко ПВТ, по всеки показател, отчетена е степента на изпълнение на планираните във втори ПУРБ, както и постигането на целите и приложените изключения от постигането им.

Въз основа на извършените анализи в ПУРБ 2022-2027 г. екологични цели са актуализирани, както следва:

- За ПВТ в добро общо екологично състояние, които в трети ПУРБ са 31, цели към 2027 г.: Запазване на добро количествено състояние. Запазване на добро химично състояние.
- За ПВТ в лошо състояние, които в трети ПУРБ са 9, цели към и след 2027 г.: Предотвратяване влошаването на химичното състояние по показател/показатели с отклонения. Запазване на добро количествено състояние. Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро химично състояние. Ограничаване на разпространението на установена интрузия на солени води. Постигане на добро химично състояние. Подобряване качеството на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване.

Подоброба информация на ниво водно тяло е налична в **Приложение 5.2.1.1** Цели за опазване на околната среда и изключения за ПВТ.

5.2.2 Изключения от постигане на целите за опазване на околната среда на подземните водни тела

Планираните изключения от постигане на добро химично състояние в ПУРБ 2016 – 2021 г. са били на основание чл. 156в и чл. 156г от ЗВ. 8 от 17 ПВТ определени в лошо химично състояние в ПУРБ 2, за които са били приложени изключения, са постигнали добро състояние, респ. са постигнали екологичните цели преди планирания срок до 2027 г. За останалите 9 ПВТ, които са запазили лошото си състояние в третия план, отново са планирани изключения по чл. 156в от ЗВ.

5.2.2.1 Изключения по чл. 4 (4) от РДВ – удължаване на срока за постигане на целите

Съгласно разпоредбите на ЗВ, сроковете за постигане на целите за опазване на околната среда могат да бъдат удължавани с актуализацията на ПУРБ за поетапно постигане на целите за водните тела, в случаите когато е прекратено влошаването на тяхното състояние и при определени условия, посочени в чл. 4(4) от РДВ и чл. 156в от ЗВ.

Изключенията по чл. 4(4) от РДВ са приложени в следните случаи:

- замърсяването с нитрати, при което дори ако се въведе значима и бърза промяна на земеделските практики, нитратите, които вече присъстват в почвата ще продължат бавното си проникване във водоносните хоризонти през следващите години и ефекта от прилаганите (земеделски) практики ще се прояви след години;

- в замърсените райони, в които източникът на замърсяване е прекратил дейността си или са изпълнени мерки за прекратяване на замърсяването, но в почвата и/или в зоната на аерация са налице високи концентрации на замърсители (бивши и настоящи промишлени площадки, складове за пестициди, други площи, в които мониторингът на почвите в предходни години е показвал повишени концентрации на определени вещества, а през последните години не показва замърсяване, което е знак че замърсяването е ограничено в зоната на аерация на водоносния хоризонт) и др.
- дифузни локални замърсявания от съществуващи нерегламентирани сметища от миналия век и сезонно лятно отглеждане на животни- замърсяване с вещества, влияещи върху кислородните условия.
- Необходим е продължителен период за изпълнение на мерките, свързани с дифузното замърсяване от селското стопанство и проява на техния ефект.
- разходите за прилагането на технологии за подобряване състоянието на ВТ са непропорционално високи.

Въз основа на направените при актуализацията на ПУРБ анализи, за 9-те подземни ВТ определени в лошо състояние е приложено изключение – удължаване на срока за постигане на целите за добро химично състояние. Те представляват 22 % от общия брой подземни водни тела в ЧРБУ. Удължаването на срока е обосновано с технически причини и естествени условия (чл. 4(4) от РДВ; чл. 156в, т. 1, буква „а“ и чл. 156в, т. 1, буква „в“ от ЗВ).

5.2.2.2. Изключения по чл. 4 (5) от РДВ – определяне на по-малко строги цели

Съгласно разпоредбите на ЗВ, целите за опазване на околната среда могат да бъдат по-малко строги, когато при анализа и прегледа по чл. 156з, т. 1 и 2 е установено, че те са засегнати значително от човешката дейност или за които естествените условия са такива, че постигането на целите за опазване на околната среда по чл. 156а, ал. 1 е невъзможно или икономически необосновано и когато са изпълнени определени условия, посочени в чл. 4(5) от РДВ и чл. 156г от ЗВ.

При актуализацията на ПУРБ, за подземните водни тела не са приложени изключения по чл. 4(5) от РДВ (чл. 156г от ЗВ).

5.2.2.3. Изключения по чл. 4 (6) от РДВ – временно влошаване на състоянието в резултат от изключителни/форсмажорни обстоятелства

За подземните водни тела в ЧРБУ не са приложени изключения по чл. 4(6) от РДВ (чл. 156д от ЗВ).

5.2.2.4. Изключения по чл. 4 (7) от РДВ – нови модификации на физическите характеристики или нови устойчиви човешки дейности

За подземните водни тела в ЧРБУ не са приложени изключения по чл. 4(7) от РДВ (чл. 156е от ЗВ).

По отношение на прилаганите изключения сравнителният анализ с ПУРБ 2 сочи следното:

При 5 ПВТ се запазват изключенията прилагани в ПУРБ 2 – удължени срокове по чл. 4(4) от РДВ; чл. 156в, т. 1, буква „а“ и чл. 156в, т. 1, буква „в“ от ЗВ;

При 4 ПВТ е променен видът на прилаганото изключение, от изключения по чл. 4(5) от РДВ; чл. 156г от ЗВ в изключения по чл. 4(4) от РДВ; чл. 156в, т. 1, буква „а“ и чл. 156в, т. 1, буква „в“ от ЗВ.

Подробна информация за прилаганите изключения за ПВТ в ЧРБУ е представена в Приложение 5.2.1.1. Цели за опазване на околната среда и изключения за ПВТ.

5.3. Актуализация на екологичните цели за зоните за защита на водите

Съгласно чл. 156а, ал. 1, т. 3 от ЗВ целите за опазване на околната среда в зоните за защита на водите се определят по чл. 119а за постигане на целите на законодателството, по силата на което е определена или обявена зоната. Съгласно разпоредбите на ЗВ зоните за защита на водите са:

1. Водите за питейно-битово водоснабдяване и санитарно-охранителните зони около тях
2. Зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми
3. Зони за отдих, водни спортове и/или къпане
4. Зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи
5. Защитени територии и защитени зони, обявени за опазване на водозависими местообитания и биологични видове

Свързаните със зоните за защита на водите по чл. 119а, ал. 1, т. 1 – 4 екологични цели са определени съгласно Подхода за определяне/актуализиране на зоните за защита на водите и техните екологични цели, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 1 – 4 от ЗВ.

Екологичните цели за зоните за защита на водите, свързани с водозависими видове и местообитания (чл. 119а, ал. 1, т. 5), са определени в съответствие с „Критерии и подходи за определяне на зони за защита на водите и техните цели, свързани с водозависими видове и местообитания“.

Информация за зоните за защита на водите в ЧРБУ е представена в Раздел 3.

5.3.1. Цели за зоните за защита на водите за питейно-битово водоснабдяване

Повърхностни води

Изискванията за качеството на повърхностните води, използвани за питейно-битово водоснабдяване, са посочени в Наредба № 12 от 18.06.2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване (Наредба 12). Категорията на водни тела за питейно-битови цели се определя съгласно цитираната наредба. В зависимост от качеството на водата, водоизточниците се класифицират в три категории, – А1, А2, А3, като тази с най-добро качество е А1.

За зоните за защита на повърхностните води за питейно-битово водоснабдяване са поставени следните цели:

- за зони от категория A1 и A2 – поддържане и предотвратяване на влошаване на състоянието на повърхностните води за пиене, 2027 г.;
- за зони от категория A3 – постигане на стойности за показателите с отклонения, съответстващи на нормите, посочени в Наредба № 12, до 2027 г.

Подземни води

Актуализацията на екологичните цели на подземните водни тела, определени като зони за защита на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, е извършена въз основа на оценка на химичното им състояние, съгласно утвърден национален подход, приложен и в предходния ПУРБ. Изискванията за качеството на водата, използвана за питейно-битово водоснабдяване са регламентирани в Наредба №1/2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води и в Наредба №9/2001 г. за качество на водата, предназначена за питейно-битови цели. Стойностите на стандартите за качество на показателите за оценка на добро химично състояние на подземните води съвпадат с нормите за добро състояние на защитената зона. Това е и причината за съвпадане на определените цели за ПВТ за ПБВ с екологичните цели за добро състояние:

В ЧРБУ 32 ПВТ са определени като зона за защита на питейните води, поради използването им за питейно-битови цели (виж. Раздел 3, Приложение 3.1.2). Извършена е оценка на състоянието въз основа на данните от мониторингови пунктове, в които са разположени водовземни съоръжения за ПБВ.

От 32 ПВТ определени като зони за защита на питейните води, в лошо състояние са определени 7. Тестът влошаване качеството на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване за две от тях (BG2G00000PG026 и BG2G00000Q008) показва лошо състояние, поради което за тях е поставена цел: „Подобряване качеството на подземните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване“. За останалите ПВТ в лошо състояние целите са: „Предотвратяване влошаването на химичното състояние по показателите с отклонения и намаляване под ПС“; „Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро химично състояние“; „Запазване на добро количествено състояние“ (Приложение 5.3.1.2 Екологични цели за ПВТ определи като 33 на питейните води).

5.3.2. Цели за зоните за отдих, водни спортове и/или къпане

Качеството на водите за къпане се определя на база съответствието с изискванията, посочени в Наредба № 5 от 30.05.2008 г. за управление качеството на водите за къпане. В настоящия план, за зоните за отдих, водни спортове и/или къпане е определена цел: намаляване замърсяването на крайбрежните морски води и осигуряване на благоприятни условия за рекреация.

5.3.3. Цели за опазване на околната среда за зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи

В посочените зони се цели намаляване на замърсяването с азот- и фосфорсъдържащи вещества. Постигането на добро състояние по смисъла на РДВ обезпечава опазването на водите от еутрофикация.

5.3.4. Цели за зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми

В цитираните зони се цели намаляване на замърсяването и осигуряване на благоприятни условия за развитие на тези организми. Регламентираните с РДВ екологични цели, в т.ч. постигането на добро състояние, обезпечават опазването на стопански ценни видове риби и други водни организми.

5.3.5. Цели за защитени територии и защитени зони, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване

Съгласно чл. 119б от ЗВ за защитените територии (ЗТ) и защитените зони (ЗЗ) могат да бъдат определени специфични изисквания към състоянието на водите, които трябва да се постигнат и/или поддържат в съответствие със:

- заповедите за обявяването, издадени по реда на Закона за ЗТ или Закона за биологичното разнообразие;
- действащ план за управление на ЗТ или ЗЗ;
- действащ план за действие за растителен или животински вид.

За определяне на специфична екологична цел е необходимо идентифициране на параметрите и техните стойности, които определят благоприятно природозащитното състояние (БПС). Методологията за определяне на БПС за всеки вид се съдържа в докладите за видове и природни местообитания, публикувани в Информационната система за защитените зони по екологичната мрежа Натура 2000¹.

Актуализираните екологичните цели отчитат резултатите от проект „Разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за 22 зони от екологична мрежа Натура 2000 в България“, по споразумение между МОСВ и Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания при Българска академия на науките (ИБЕИ-БАН). Разработени са специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона, в съответствие с одобрената от министъра на околната среда и водите Концепция за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за зони от екологичната мрежа „Натура 2000“², по споразумение между МОСВ и ИБЕИ-БАН. Те са в изпълнение на насоките на Европейската комисия за разработване на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона за постигане на пълно съответствие с изискванията на Директива 92/43/ЕИО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и на Директива 2009/147/ЕО относно опазването на дивите птици и са конкретизирани за всяка защитена зона.

¹ <http://natura2000.moew.government.bg/>

² https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/%D0%9D%D0%A1%D0%97%D0%9F/Kontseptsia_tseli_ZZ_N2000.pdf

Целите на опазване на ниво защитена зона гарантират от една страна дългосрочното опазване на типовете природни местообитания и видовете в зоната, а от друга - приносът ѝ за постигане или поддържане на БПС на съответния тип природно местообитание и вид в биогеографския регион и страната. Тези цели са основата за определяне на природозащитните мерки в ЗЗ и се основават на научни познания и информация за състоянието на съответната зона, видовете и природните местообитания, предмет на опазване в нея, както и за основните въздействия и заплахи, които могат да им повлияят.

На този етап регламентираните в ЗВ екологични цели - постигане на добро състояние на повърхностните води, се приемат и за цели за опазване на водите в ЗЗ. Те са отразени в класификационната система за оценка на екологичното състояние по биологичен елемент за качество „риби, в Наредба № Н-4 от 14.09.2012г. за характеризирание на повърхностните води.

Актуализираните цели за опазване на околната среда в ЗЗ са представени в **Приложения 5.3.5.1 и 5.3.5.2.**

5.4. Постигане на целите, заложи в ПУРБ 2016-2021 г.

Постигането на целите за опазване на околната среда е оценено спрямо критериите, посочени в РДВ (чл. 4):

- Мерките трябва да са насочени към опазване състоянието на водните тела и постигане/поддържане на добро екологично състояние.
- Прогресивно намаляване на замърсяването в обхвата на ЗЗ и ЗТ.
- За подземните води е необходим баланс между водовземането и подхранването им.
- В случаите, в които за дадено водно тяло е определена повече от една цел, за приоритетна се приема най-строгата от тях.

5.4.1. Повърхностни водни тела

Както се посочва в т. 5.2.2, от 205 ПовТ във втория ПУРБ за ЧРБУ изключения са приложени за 54 водни тела. По-голямата част от приложените изключения са по чл. 4, §4 (технически причини или естествени условия, които не позволяват постигането на целите). 47 водни тела са изкуствени или силно модифицирани, с по-малко строги цели (добър потенциал вместо добро състояние). 151 тела са в неизвестно химично състояние. Постигането на целите се оценява чрез съпоставка между състоянието на водните тела в началото (2015 г.) и в края (2021 г.) на 2-рия цикъл. Анализират се приложените мерки и основните причини за непостигането на целите. Съпоставка между състоянието, целите и изключенията е налична в **Приложение 5.1.1.1.**

В периода на ПУРБ 2016-2021 г. екологичните цели, обвързани с екологичното състояние, са постигнати от 59 водни тела, частично са постигнати от 65 водни тела, а не са постигнати от 71 водни тела.

Екологичните цели, обвързани с химичното състояние, са постигнати от 123 водни тела, за 6 от телата са частично постигнати и не са постигнати от 47 водни тела.

Съпоставка между целите и изключенията в ПУРБ 2016-2021 и 2022-2027 е налична в **Приложение 5.1.1.1.**

Основни причини за непостигането на някои от екологичните цели са:

- Прецизираната оценка на състоянието на база по-големия брой изследвани водни тела и елементи за качество. За голяма част от неизследваните във втория план елементи за качество, специфични замърсители и приоритетни вещества, не са били идентифицирани и изпълнявани мерки, което в голяма степен осуетява постигането и поддържането на доброто състояние, свързано с тях в ПУРБ 2022-2027;
- Предвид спецификата на приоритетни вещества, които са повсеместни, биоакумулируеми и токсични, за телата, в които са установени превишения, постигането на екологични цели е затруднено, което налага удължаване на сроковете и комбинирано прилагане на съществуващи и новоидентифицирани мерки;
- Въпреки изпълнението на много от мерките, за някои от телата те не са проявили ефекта си в пълна степен;
- За някои от телата екологичните и социално-икономическите аспекти и цели са трудно съвместими.

5.4.2. Подземни водни тела

В ПУРБ 2 на ЧРБУ, освен обща цел за постигане/запазване на добро състояние, за ПВТ в лошо състояние са определени и специфични цели, по отношение на доброто им количествено и химично състояние.

В резултат от изпълнението на мерките при прилагане на ПУРБ 2016-2021 г. степента на постигане на целите е както следва:

- В ПУРБ 2016-2021 г., 17 ПВТ са били в лошо общо състояние. Осем от тях са постигнали заложените цели и са постигнали добро състояние в ПУРБ 2022-2027 г. Постигнатите цели са: „Предотвратяване влошаването на химичното състояние по показателите с отклоненият и намаляване под ПС“; „Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро химично състояние“; „Ограничаване на разпространението на установена интрузия на солени води“; „Постигане на добро количествено състояние с намаляване на водовземаването в системи със значим натиск на черпене“; „Опазване на добро състояние в зоните за защита на водите около питейно-битовите водоизточници чрез спазване на забраните и ограниченията в Наредба 3/2000 г. за СОЗ“;
- Останалите 23 ПВТ определени в добро общо състояние в ПУРБ 2 са запазили състоянието си и в ПУРБ 2022-2027 г., като също са изпълнили поставените цели: „Запазване на добро химично състояние“ и „Запазване на добро количествено състояние“;
- 9 ПВТ от определените в лошо състояние в ПУРБ 2 запазват лошото си състояние и в ПУРБ 2022-2027 г., като при тях поставените цели са неизпълнени или частично изпълнени. За тези тела целите са преразгледани, както и са поставени изключения, свързани с удължаване на срока за постигане на екологичните цели и състояние.

В Приложение 5.2.1.1 са представени актуализираните цели за опазване на околната среда на ПВТ в ЧРБУ, въз основа на подробен анализ за степента на изпълнение на планираните към предходния план цели.

В ПУРБ 2022-2027 от общо 40 ПВТ, 32 са определени като зона за защита на питейните води. От тях 15 ПВТ са били в лошо общо състояние в ПУРБ 2016-2021 г. 8 ПВТ са постигнали добро състояние в ПУРБ 3, респ. са изпълнили поставените цели.

7 ПВТ определени като зони за защита на питейните води са в лошо състояние. За тях планираните екологични цели и изключения за постигане на добро състояние са относими към зоните за защита на подземните води, предназначени за ПБВ и са с период след 2027 г.

В Приложение 5.3.1.2 са представени актуализираните цели за опазване на околната среда на ПВТ, определени като зони за защита на питейните води в ЧРБУ, въз основа на подробен анализ за степента на изпълнение на планираните цели към предходния план.